

ПрАТ “ВНЗ “МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”
Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого

МАУП

Кафедра національної безпеки

Затверджую:
Директор Інституту безпеки

Сергій ДІДЕНКО
2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Національної безпеки

Протокол № 1 від 07.08.2025 р.
Заст. зав. кафедри

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Правознавство»

Спеціальності: **256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)**

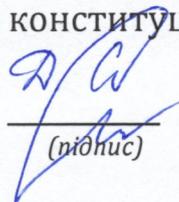
Освітнього рівня: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітньої програми: **«Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»**

Спеціалізація: _____

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

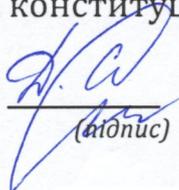
Євдокимов Дмитро Андрійович - доктор філософії в галузі права, доцент, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права

(підпис)

Викладач:

Євдокимов Дмитро Андрійович - доктор філософії в галузі права, доцент, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права

(підпис)

Силябус розглянуто на засіданні кафедри

Протокол №1 від «27» серпня 2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Правознавство
Шифр та назва спеціальності	КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	3 кредити/90 год Лекційні : 20 Семінарські: 14 Самостійна робота студентів: 56
Терміни вивчення дисципліни	II семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/nacbezpeka/sylabus-2025/b/filosofiya.pdf

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

<i>Євдокимов Дмитро Андрійович</i>	
Науковий ступінь	доктор філософії в галузі права
Вчене звання	доцент
Посада	заступник завідувача кафедри теорії держави і права та конституційного права
Дисципліни, які викладає НПП	«Правознавство»
Напрями наукових досліджень	Правознавство
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID:
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	
Контактний тел.	
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/nacbezpeka/sylabus-2025/b/suchasna-ukrainska-mova.pdf

1.1 Анотація курсу.

Курс «Правознавство» є обов'язковою дисципліною для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності). Курс вивчається обсягом 3 кредити ECTS (лекційні – 20 год., семінарські – 14 год., самостійна робота студентів – 56 год.) та спрямований на формування у здобувачів системного розуміння права як нормативного регулятора суспільних відносин, засад правової держави, верховенства права і прав людини, а також на набуття умінь застосовувати базові правові категорії у професійній комунікації та прийнятті рішень. Дисципліна забезпечує опанування ключових галузевих підходів до правового регулювання, формує правову культуру, здатність працювати з нормативними актами, коректно тлумачити правові норми та використовувати їх у практичних ситуаціях, пов'язаних із діяльністю органів державної влади, інституцій безпеки та взаємодією з громадянами. Окремий акцент робиться на процесуальній коректності правових дій і документуванні обставин, що має значення для судового процесу, судового розгляду справ, сторін і учасників, доказів і доказової бази, а також для забезпечення справедливого судочинства в умовах цифровізації й розвитку інструментів електронного суду.

1.2 Предмет вивчення курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є базові поняття та інститути теорії держави і права, система джерел права, механізм правового регулювання, правовідносини та юридична відповідальність, основи конституційного ладу, гарантії прав і свобод людини і громадянина, а також загальні засади ключових галузей права, що забезпечують регулювання публічних і приватних відносин. Опрацювання змісту дисципліни спрямоване на формування умінь визначати юридично значимі факти, застосовувати норми права до конкретних ситуацій, працювати з нормативною базою, аналізувати правові ризики та забезпечувати правомірність рішень у професійній діяльності, у тому числі в частині процесуальних аспектів, належного оформлення документів, підготовки матеріалів для досудового розгляду справ і судового засідання.

1.3 Метою викладання навчальної дисципліни «Правознавство» є

формування у здобувачів правового мислення і правової культури як основи професійної діяльності, розвиток здатності орієнтуватися у системі законодавства, коректно застосовувати правові норми та аргументовано обґрунтовувати правові позиції. Вивчення курсу має забезпечити засвоєння фундаментальних категорій права і держави, розуміння принципів верховенства права, законності, справедливості та прав людини, а також формування здатності використовувати правові знання для забезпечення належної поведінки суб'єктів правовідносин, захисту прав і свобод, підготовки документів і матеріалів, де точність формулювань і правильність процедури визначають якість рішення та його легітимність.

1.4 Завдання

засвоєння базових понять і категорій правознавства, розуміння структури правової системи та механізмів правового регулювання; формування навичок роботи з нормативно-правовими актами, їх аналізу і тлумачення; розвиток умінь юридично коректно кваліфікувати обставини, визначати права й обов'язки сторін та учасників

правовідносин, встановлювати юридично значимі факти і підбирати релевантні норми; формування здатності готувати правові документи та обґрунтування з урахуванням вимог законності й процесуальних норм, у тому числі щодо доказів, доказової бази, процедур досудового та судового розгляду справ і виконання судових рішень; розвиток навичок аргументованої правової позиції та відповідальної професійної поведінки в умовах цифровізації правової сфери, функціонування судової системи та впровадження електронного суду.

1.5 Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Пререквізити:

Постреквізити:

Засади проведення спеціальних операцій. Навчальна дисципліна «Правознавство» формує нормативно-правову основу для розуміння меж повноважень, законних підстав застосування заходів і вимог до правомірності рішень у спеціальній діяльності, що забезпечує дотримання принципів законності та верховенства права під час планування і реалізації операцій. Засвоєні підходи до тлумачення норм і юридичної кваліфікації обставин дозволяють коректно визначати правові режими, процедури та обмеження, а також забезпечувати належне документування фактів і дій, що надалі може мати значення для суду, доказів і доказової бази, процесуальних аспектів, досудового розгляду справ, судового процесу і судового розгляду справ.

Кадрова безпека та основи детекції брехні. Знання з «Правознавства» є базовими для правомірної організації кадрових процедур, оцінювання персоналу та проведення внутрішніх перевірок із дотриманням прав людини, принципів недискримінації, законності та правової визначеності. Дисципліна забезпечує розуміння правового статусу учасників процесів, вимог до збирання, фіксації та використання відомостей, що можуть становити доказову базу, а також важливості процесуальних норм у випадках оскарження рішень, розгляду спорів у суді, підготовки матеріалів для судового засідання й отримання судових рішень, у тому числі з урахуванням цифровізації та електронного суду.

Економічна безпека у складі національної безпеки. Дисципліна «Правознавство» забезпечує розуміння правових механізмів регулювання економічних відносин, відповідальності за правопорушення, правових інструментів захисту державних і суспільних інтересів та процедур прийняття управлінських рішень у сфері економічної політики. Засвоєння принципів законності, правового контролю та процедурності підсилює здатність оцінювати правові ризики економічних рішень і забезпечувати їх обґрунтованість, включаючи питання доказів і доказової бази у спорах, процесуальні аспекти захисту позиції сторін, досудовий розгляд справ, судовий процес і судовий розгляд справ у межах судової системи.

1.6 Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Опанування курсу забезпечує формування правової культури й усвідомлення змісту прав та обов'язків, що є необхідним для відповідальної поведінки в демократичному суспільстві та для коректної взаємодії з державними інституціями. Дисципліна розкриває принципи верховенства права, законності та прав людини як основу справедливого судочинства, що дозволяє здобувачам аргументовано оцінювати правомірність рішень і дій, розуміти логіку судового розгляду справ і роль процесуальних норм у захисті прав учасників, сторін, позивача і відповідача, а також значення належних доказів і доказової бази для суду та судових рішень.

СК2. Здатність оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку правового регулювання у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.

Курс формує здатність аналізувати нормативне середовище, виявляти його логіку, прогалини та напрямки розвитку, що є базою для оцінки регуляторних тенденцій у сфері національної безпеки та оборони. Через роботу з джерелами права й практичними кейсами здобувачі опановують механізми тлумачення і співвіднесення норм, що дозволяє коректно оцінювати зміни законодавства та їх вплив на управлінські рішення, процедури, підзвітність і стандарти, а також враховувати вплив європейських підходів, зокрема на цифровізацію правових процедур, судову систему та розвиток інструментів електронного суду.

1.7 Очікувані результати навчання (ПРН)

ПРН1. Організовувати професійну діяльність з дотриманням прав і свобод людини і громадянина, поваги до гідності особи, захисту її інтересів, а також законних інтересів суспільства та держави, забезпечення її суверенітету і територіальної цілісності.

Зміст дисципліни дає правову основу для професійної діяльності, орієнтованої на баланс інтересів особи, суспільства й держави, оскільки формує розуміння меж втручання, принципів пропорційності та законних підстав рішень. Засвоєння норм і принципів права підсилює здатність діяти у правовому полі, правильно документувати обставини, оформлювати рішення і матеріали, що можуть надалі оцінюватися судом, а також забезпечувати належну доказову базу для судового процесу і судового розгляду справ, не порушуючи процесуальні права учасників і гарантії справедливого судочинства.

ПРН6. Відтворювати та реалізовувати основні положення верховенства права, прав та свобод людини.

Курс забезпечує засвоєння змісту верховенства права як практичного стандарту, що проявляється у вимогах законності, правової визначеності, заборони свавілля та доступу до суду. Це формує здатність застосовувати процесуальні норми й правові принципи в ситуаціях, де важливими є досудовий розгляд справ, судові засідання, оцінка доказів і доказової бази та мотивування судових рішень, а також коректне використання інструментів цифровізації та електронного суду для захисту прав і належної комунікації із судовою системою.

ПРН8. Аналізувати основні напрями забезпечення національної безпеки в державі, включаючи правові основи забезпечення національної безпеки, рівні та види національної безпеки, методи забезпечення національної безпеки, управління безпекою особистості, суспільства та держави через баланс їхніх життєво важливих інтересів, характеристики та критерії забезпечення національної безпеки.

Дисципліна формує здатність бачити правове підґрунтя системи національної безпеки, оскільки пояснює, як норми права визначають компетенції органів, процедури ухвалення рішень і механізми відповідальності. Розуміння юридичних меж і вимог до доказування дозволяє коректно оцінювати, як саме забезпечуються життєво важливі інтереси, якими є критерії правомірності заходів і як у разі спору або конфлікту позиція має бути підтверджена доказами та доказовою базою в межах судового процесу, що підсилює якість управлінських рішень і їх легітимність.

ПРН16. Здійснювати необхідні правові та організаційні заходи щодо врегулювання конфліктів, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки та реалізації національних інтересів, володіти знаннями історії конфліктів та інструментами запобігання потенційним загрозам національній безпеці в конфліктних ситуаціях.

Курс забезпечує знання про правові механізми врегулювання конфліктів, у тому числі через процедури звернення, оскарження, медіації, адміністративні та судові інструменти захисту. Це формує здатність діяти в межах процесуальних аспектів, правильно оформлювати позицію сторін, формувати доказову базу, забезпечувати належність і допустимість доказів для суду, а також розуміти значення судових рішень і їх виконання для стабілізації правовідносин, з урахуванням розвитку цифровізації, судової системи та електронного суду.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРАВО, ДЕРЖАВА ТА ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА: НОРМИ, ДЖЕРЕЛА, ПРАВОВІДНОСИНИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 1. Право і держава: поняття, ознаки, функції права, принципи законності та верховенства права

Тема формує розуміння права як системи загальнообов'язкових норм, що визначають порядок у суспільстві, межі повноважень держави та гарантії прав людини. У фокусі перебувають законність і верховенство права як критерії правомірності рішень, а також їх значення для справедливого судочинства, судового контролю та легітимності дій суб'єктів владних повноважень.

Тема 2. Джерела права і система законодавства України: Конституція, закони, підзаконні акти, міжнародні стандарти, судова практика

Тема забезпечує здатність орієнтуватися в ієрархії нормативних актів, коректно визначати юридичну силу документів і розуміти механізми подолання колізій. Окремо акцентується практичне значення міжнародних стандартів і судової практики для тлумачення норм та формування позиції у правових спорах, включаючи питання суду, доказів і доказової бази.

Тема 3. Правовідносини і юридичні факти: суб'єкти, об'єкти, права та обов'язки, повноваження, юридичні наслідки

Тема розкриває структуру правовідносин і показує, як права, обов'язки та повноваження реалізуються у конкретних ситуаціях. Формується вміння визначати юридично значимі факти, розуміти роль належного документування обставин та значення доказів для досудового розгляду справ, судового процесу і судового розгляду справ.

Тема 4. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види, процедура притягнення, гарантії прав людини

Тема формує розуміння відповідальності як правового наслідку правопорушення та як механізму відновлення справедливості і захисту правопорядку. Розглядаються умови притягнення, процесуальні норми, стандарти доказування, роль сторін і учасників у провадженнях, значення мотивованості рішень і судових рішень для забезпечення справедливого судочинства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГАЛУЗЕВІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ: ПРАВА ЛЮДИНИ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, СУДОВИЙ ПРОЦЕС, ЦИВІЛЬНІ СПРАВИ

Тема 5. Конституційні засади України та права і свободи людини: гарантії, обмеження, механізми захисту

Тема забезпечує розуміння конституційних принципів організації держави, місця прав і свобод людини в правовій системі, а також підстав і меж їх обмеження. Увага зосереджується на механізмах захисту прав, доступі до суду, стандарті справедливого судочинства і ролі доказової бази у доведенні порушень.

Тема 6. Публічно-правові відносини: адміністративне право, повноваження органів влади, адміністративні процедури та відповідальність

Тема формує уявлення про правове регулювання діяльності органів публічної влади, порядок прийняття рішень, вимоги до процедурності та обґрунтованості актів. Розглядаються способи оскарження рішень, процесуальні аспекти адміністративного судочинства, роль судових засідань, доказів і судових рішень у відновленні порушених прав.

Тема 7. Основи судового процесу і доказування: суд, учасники, докази, доказова база, судові засідання, судові рішення

Тема розкриває логіку судового процесу як механізму вирішення спорів і захисту прав, пояснює, як формується доказова база, чим відрізняються види доказів, чому важлива належність і допустимість, як вибудовується аргументація сторін. Акцент робиться на процесуальних нормах, які забезпечують справедливе судочинство та якість судового розгляду справ.

Тема 8. Цивільні справи та базові інструменти правового захисту: цивільне судочинство, позивач і відповідач, досудовий розгляд справ, виконання рішень, цифровізація та електронний суд

Тема формує прикладне розуміння цивільного судочинства як ключового механізму захисту приватних прав, ролі позивача і відповідача, правил подання вимог, підготовки матеріалів та участі у судовому засіданні. Висвітлюється значення досудового розгляду справ, процесуальної дисципліни, виконання судових рішень і сучасних інструментів цифровізації судової системи, включаючи електронний суд.

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементами презентацій Microsoft PowerPoint. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

4. Форми і методи навчання

Основними формами занять із навчальної дисципліни «Правознавство» є практичні заняття та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-то: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, групові проекти та кейс-завдання.

Здобувачі освіти опрацьовують інформацію з наукових, навчальних та лекційних джерел, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет і бібліотек, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально.

Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання**.

5. Система оцінювання та вимоги (критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують)

Оцінювання знань здійснюється відповідно до:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <https://surl.li/bpxl bj>
2. Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfy ye>

2-й семестр.

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Заг.сум а балів
Робота на сем.занятті	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Сам.робота	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Всього										45

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	36	9	15	40	100

5.1 Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях та критерії їх оцінювання

Під час вивчення курсу виконується *робота на семінарських (практичних) заняттях по кожній з тем.*

Критерії оцінювання:

правильність відповідей та розрахунків – від 0 до 3 балів;

відповідність оформлення практичних робіт вимогам – 1 бал.

(враховуються лише за умови нарахування балів за правильність відповідей).

Робота на семінарському занятті оцінюється у **4 бали**.

Максимальна кількість балів за семінарські (практичні) заняття по курсу – **36 балів**.

Зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	<p>Тема 1. Право і держава: поняття, ознаки, функції права, принципи законності та верховенства права</p>
	<p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відрізнити право від моралі, традиції та корпоративних правил на прикладах управлінських ситуацій. • Розібрати кейс, у якому порушено законність або принцип верховенства права, і визначити правові наслідки. • Скласти коротку аргументацію позиції «чому процедура важлива» з опорою на поняття справедливого судочинства і прав людини. <p>Очікуваний результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність пояснювати роль права як регулятора, визначати критерії правомірності рішень та межі повноважень. • Вміння формулювати правову позицію і вказувати, які норми мають застосовуватися. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чи може «суспільна користь» виправдовувати відступ від процедури? • Чи завжди законність тотожна справедливості? <p>Тема 2. Джерела права і система законодавства України: Конституція, закони, підзаконні акти, міжнародні стандарти, судова практика</p> <p>Завдання:</p>

- Побудувати схему ієрархії джерел права і розв'язати 2 колізійні ситуації «яка норма має пріоритет».
- Проаналізувати приклад застосування міжнародного стандарту або практики ЄСПЛ у контексті прав людини.
- Визначити, як судова практика впливає на тлумачення норм у конкретній категорії справ.

Очікуваний результат:

- Вміння орієнтуватися в системі джерел права, коректно визначати юридичну силу акта і добирати норму для обґрунтування.
- Здатність логічно аргументувати вибір норми і способу її застосування.

Дискусія:

- Наскільки «практика суду» може змінювати підхід до застосування норми?
- Чи може підзаконний акт встановлювати додаткові обмеження без прямої вказівки закону?

Тема 3. Правовідносини і юридичні факти: суб'єкти, об'єкти, права та обов'язки, повноваження, юридичні наслідки

Завдання:

- Розкласти кейс на елементи правовідносин: сторони, об'єкт, зміст (права/обов'язки), підстава виникнення.
- Визначити юридично значимі факти й запропонувати, які докази можуть підтвердити кожен факт.
- Скласти коротку «матрицю» факт → доказ → процесуальна дія для підготовки доказової бази.

Очікуваний результат:

- Вміння встановлювати юридичні факти, визначати учасників і їх правовий статус, прогнозувати наслідки.
- Здатність вибудувати доказову базу як підґрунтя для судового процесу або досудового врегулювання.

Дискусія:

- Чи існують факти, які «не треба доводити», і де межі цього правила?
- Чи може неправильно визначений статус сторони зруйнувати всю позицію у справі?

Тема 4. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види, процедура притягнення, гарантії прав людини

Завдання:

- Розмежувати види юридичної відповідальності та визначити підстави притягнення у 2 практичних кейсах.
- Встановити, які процесуальні норми потрібно дотриматися, щоб рішення було законним і стійким для судового контролю.
- Скласти перелік гарантій прав людини при притягненні до відповідальності та пояснити їх зв'язок зі справедливим судочинством.

Очікуваний результат:

- Вміння кваліфікувати правопорушення, визначати вид відповідальності й описувати процедуру.
- Здатність аргументовано оцінювати допустимість доказів та достатність доказової бази для рішення.

Дискусія:

- Чи може «профілактика» виправдовувати порушення гарантій прав людини?
- Де межа між дисциплінарним впливом і правовою відповідальністю?

Тема 5. Конституційні засади України та права і свободи людини: гарантії, обмеження, механізми захисту

Завдання:

- Визначити ключові конституційні права та способи їх захисту в судовому процесі.
- Проаналізувати приклад законного обмеження прав і встановити критерії пропорційності та необхідності.

- Скласти коротку позицію: які докази потрібні для доведення порушення права у суді.

Очікуваний результат:

- Вміння застосовувати конституційні принципи до практичних ситуацій і визначати механізми захисту.
- Здатність бачити баланс прав людини й публічних інтересів через процесуальні аспекти та доказову базу.

Дискусія:

- Чи може безпека бути підставою для необмежених втручань у права?
- Які критерії відрізняють законне обмеження від свавілля?

Тема 6. Публічно-правові відносини: адміністративне право, повноваження органів влади, адміністративні процедури та відповідальність

Завдання:

- Визначити межі повноважень органу влади у 2 кейсах та встановити, які акти/рішення можуть бути оскаржені.
- Скласти алгоритм оскарження: досудовий розгляд справ → судове засідання → судові рішення → виконання.
- Проаналізувати, які докази потрібні для підтвердження порушення процедури або перевищення повноважень.

Очікуваний результат:

- Вміння оцінювати правомірність управлінського рішення та процедури його ухвалення.
- Здатність формувати доказову базу для захисту прав у адміністративному судочинстві.

Дискусія:

- Чи може «практика установи» підмінити правову норму?
- Чому процедура інколи важливіша за результат?

Тема 7. Основи судового процесу і доказування: суд, учасники,

докази, доказова база, судові засідання, судові рішення

Завдання:

- Пояснити ролі сторін і учасників процесу та відмінність між позивачем і відповідачем у типових спорах.
- Визначити види доказів, критерії належності й допустимості, скласти структуру доказової бази для кейсу.
- Розібрати модель судового засідання: порядок, процесуальні норми, поведінка сторін, фіксація позицій.

Очікуваний результат:

- Вміння будувати доказову базу, аргументовано оцінювати докази та планувати процесуальні дії.
- Здатність пояснювати логіку судового розгляду справ і вимоги до мотивування судових рішень.

Дискусія:

- Чи може «внутрішнє переконання» суду замінити доказову базу?
- Як уникнути маніпуляцій доказами під час судового процесу?

Тема 8. Цивільні справи та базові інструменти правового захисту: цивільне судочинство, позивач і відповідач, досудовий розгляд справ, виконання рішень, цифровізація та електронний суд

Завдання:

- Визначити стадії цивільного судочинства та роль досудового врегулювання, підготовки матеріалів і доказів.
- Скласти модель позовної позиції: вимоги, обставини, докази, правові підстави, очікуване судове рішення.
- Проаналізувати, як цифровізація та електронний суд впливають на подання документів, доказів і комунікацію зі судом.

Очікуваний результат:

- Вміння структурувати позицію позивача/відповідача, визначати, які докази потрібні для судового розгляду справ.

	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність застосовувати процесуальні норми та розуміти практичні переваги й ризики електронного суду. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чи забезпечує цифровізація судової системи доступність і справедливість, чи створює нові бар'єри? • Де межа між формальними процесуальними вимогами і реальним захистом права?
Усього за навчальною дисципліною	

5.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються завдання для самостійних робіт до 12 тем.

Критерії оцінювання:

Змістовність, відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бал.

Максимальна кількість балів за одиницю самостійної роботи – 1 бал.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу по курсу – 19 балів.

Зміст завдань для самостійної роботи здобувача (СРЗ)

№ п/п	Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти	Форми контролю СРЗ
1	<p>Тема 1. Право і держава: поняття, ознаки, функції права, принципи законності та верховенства права</p> <p>Підготувати короткий «правовий профіль» (1 стор.): як ви розумієте законність, справедливість і верховенство права, які принципи вважаєте ключовими для професійних рішень, як ці принципи впливають на поведінку та відповідальність.</p> <p>Скласти глосарій із 20 базових понять теми (право, держава, норма, законність, верховенство права, правова визначеність, пропорційність, легітимність, справедливе судочинство, судовий контроль, права людини, свобода, гідність, відповідальність, публічний інтерес, обмеження прав, гарантії, процедура, суд, судові рішення) з короткими визначеннями.</p>	Презентація результатів
2	<p>Тема 2. Джерела права і система законодавства України: Конституція, закони, підзаконні акти, міжнародні стандарти, судова практика</p> <p>Скласти схему ієрархії джерел права України (1 стор.) із поясненням, як вирішуються колізії норм і як визначається пріоритет.</p> <p>Проаналізувати 2 приклади колізій (наприклад, закон і підзаконний акт; норма національного права і міжнародний стандарт) та написати коротке обґрунтування, яке правило має застосовуватися і чому.</p>	Презентація результатів

3	<p>Тема 3. Правовідносини і юридичні факти: суб'єкти, об'єкти, права та обов'язки, повноваження, юридичні наслідки</p> <p>Розібрати 2 ситуації з професійної сфери й описати їх як правовідносини (сторони/учасники, права/обов'язки, об'єкт, підстава виникнення, юридичні наслідки) обсягом 1–1,5 стор. Скласти «матрицю доказів» для одного кейсу: перелік юридично значимих фактів і для кожного — можливі докази, які можуть увійти до доказової бази у досудовому розгляді справ або в суді.</p>	Презентація результатів
4	<p>Тема 4. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види, процедура притягнення, гарантії прав людини</p> <p>Підготувати порівняльний огляд (1–1,5 стор.) видів юридичної відповідальності (кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна): підстави, органи, процедура, наслідки.</p> <p>Скласти перелік гарантій прав особи під час притягнення до відповідальності та коротко пояснити, як ці гарантії пов'язані зі справедливим судочинством, процесуальними нормами і вимогами до доказів.</p>	Презентація результатів
5	<p>Тема 5. Конституційні засади України та права і свободи людини: гарантії, обмеження, механізми захисту</p> <p>Написати аналітичну замітку (1 стор.) про один обраний конституційний принцип або право (гідність, свобода, рівність, право на судовий захист) і показати, як воно реалізується через судовий процес, докази та судові рішення. Проаналізувати приклад обмеження права (умовно-кейс) і сформулювати критерії законності, необхідності та пропорційності, які мають бути доведені доказовою базою.</p>	Презентація результатів
6	<p>Тема 6. Публічно-правові відносини: адміністративне право, повноваження органів влади, адміністративні процедури та відповідальність</p> <p>Скласти алгоритм оскарження рішення органу влади (1 стор.): можливий досудовий розгляд справ, подання скарги/позову, підготовка доказів, судові засідання, судові рішення, виконання.</p> <p>Підготувати короткий аналіз (1 стор.) одного кейсу «процедура порушена»: які саме процесуальні аспекти порушено, які докази це можуть підтвердити та які правові наслідки можливі.</p>	Презентація результатів
7	<p>Тема 7. Основи судового процесу і доказування: суд, учасники, докази, доказова база, судові засідання, судові рішення</p> <p>Скласти пам'ятку (1 стор.) «докази і доказова база»: види доказів, належність, допустимість, достатність, типові помилки формування доказової бази.</p> <p>Підготувати модель процесуальної позиції сторони у спорі</p>	Презентація результатів

	(1–1,5 стор.): коротко описати обставини, сформулювати вимоги/заперечення, перелік доказів і логіку аргументації для суду.	
8	<p>Тема 8. Цивільні справи та базові інструменти правового захисту: цивільне судочинство, позивач і відповідач, досудовий розгляд справ, виконання рішень, цифровізація та електронний суд</p> <p>Скласти коротку «дорожню карту» цивільної справи (1 стор.): від підготовки до подання матеріалів, участі у судовому засіданні, отримання судового рішення до його виконання, із зазначенням ключових процесуальних норм.</p> <p>Написати огляд (1 стор.) «електронний суд і цифровізація»: переваги й ризики для доступу до суду, подання доказів, комунікації сторін і учасників та забезпечення справедливого судочинства.</p>	Презентація результатів

Реферат є формою самостійної роботи здобувача, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Правознавство».

Тему реферату здобувач визначає за першою буквою за списком групи.

В окремих випадках здобувач може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура, зміст і тема рефератів визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

вибір теми;

розробка плану;

ознайомлення з рекомендованою літературою;

написання та оформлення роботи.

При написанні реферату та його оформленні варто керуватися такими критеріями:

обґрунтування вибраної теми;

опрацювання відповідної літератури;

наявність авторського розділу;

наявність списку використаних джерел.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаних джерел. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту у квадратних дужках, наприклад [15, с. 74], 15 – це порядковий номер джерела у списку літератури, а 74 – сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаних літературних джерел.

Загальний обсяг реферату – до 20 машинописних сторінки формату А4 з 14 шрифтом та інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє – 2 см, лїве – 3 см, правє – 1 см.).

Слїд мати на увазі, що головною вимогою до реферату є розкриття сутї питань, а не кїлькїсть сторїнок.

Теми рефератїв

1. Поняття права і його відмінність від моралї, традиції та корпоративних правил
2. Верховенство права як основа правової держави і справедливого судочинства
3. Законність і легїтимність рїшень: критерїї та наслїдки порушення
4. Правова визначеність як принцип: значення для судового процесу і судових рїшень
5. Пропорційність обмежень прав людини: пїдходи та оцїнка доказової бази
6. Джерела права України: система, ієрархїя, колїзїї нормативних актїв
7. Конституція як джерело права: роль у захистї прав і свобод людини
8. Закон і пїдзаконний акт: спїввїдношення та типовї конфлїкти правозастосування
9. Мїжнароднї стандарти прав людини і їх вплив на нацїональнє законодавство
10. Практика ЄСПЛ як орієнтир тлумачення прав і свобод: значення для суду
11. Судова система України: функції, рївнї, пїдсудність і процесуальнї аспекти
12. Судовий контроль за дїями органїв влади: межї і ефективність
13. Правовїдносини: структура, суб'єкти, об'єкти, змїст і юридичнї наслїдки
14. Юридичнї факти: класифїкація та значення для доказування у судї
15. Докази і доказова база: поняття, види, критерїї належності й допустимостї
16. Оцїнка доказїв судом: стандарти, внутрїшнє переконання і межї довїри
17. Процесуальнї норми як гарантїя справедливого судочинства
18. Досудовий розгляд справ як елемент процесуальної економїї та захисту прав
19. Судове засїдання: порядок, права учасникїв, забезпечення змагальності сторїн
20. Позивач і вїдповїдач у цивїльних справах: процесуальний статус і тактика захисту
21. Цивїльнє судочинство: стадїї, строки, процесуальнї документи
22. Виконання судових рїшень: механїзми, проблеми, вїдповїдальність за невиконання
23. Електронний суд: цифровїзація судової системи та доступ до правосуддя
24. Процесуальнї ризики цифровїзації: ідентифїкація, строки, докази, безпека даних
25. Адмїнїстративнє право як інструмент регулювання публїчного управлїння
26. Повноваження органїв влади: межї, дискреція, вїдповїдальність за перевищення
27. Адмїнїстративнї процедури: значення дотримання форми та мотивування рїшень
28. Оскарження рїшень органїв влади: досудовї та судовї механїзми
29. Адмїнїстративнє судочинство: процесуальнї особливостї та стандарти доказування

30. Юридична відповідальність: поняття, принципи та функції в системі права
31. Кримінальна відповідальність: підстави, елементи складу, гарантії прав особи
32. Адміністративна відповідальність: склади правопорушень і процесуальні гарантії
33. Цивільно-правова відповідальність: відшкодування шкоди і доказування причинності
34. Дисциплінарна відповідальність: підстави, процедура, оскарження рішень
35. Права людини і національна безпека: баланс інтересів у правовому регулюванні
36. Обмеження прав під час надзвичайних режимів: критерії законності і контроль
37. Право на справедливий суд: зміст, гарантії, практичні проблеми реалізації
38. Доступ до суду та рівність сторін: процесуальні умови та бар'єри
39. Презумпція невинуватості і стандарти доказування: роль у судовому процесі
40. Належне документування фактів як основа доказової бази у справах
41. Юридична мова і точність формулювань у процесуальних документах
42. Маніпуляції фактами і доказами: процесуальні механізми протидії
43. Вирішення конфліктів правовими засобами: переговори, медіація, суд
44. Запобігання конфліктам через правову профілактику і правову культуру
45. Правова культура громадянина і професійна етика фахівця у сфері безпеки
46. Корупційні ризики у правозастосуванні: правові наслідки і контроль
47. Публічний інтерес і приватні права: критерії балансу у цивільних справах
48. Європейська та євроатлантична інтеграція: вплив на правове регулювання безпеки
49. Роль права у забезпеченні суверенітету і територіальної цілісності держави
50. Правові та організаційні заходи врегулювання конфліктів у сфері національної безпеки

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Проведення модульного контролю з дисципліни «Правознавство».

здійснюється у формі тестового завдання.

Тестові завдання стосуються термінології, функцій, принципів та особливостей адміністративного судочинства.

Запитання формулюються з урахуванням принципів:

Лаконічність: чіткі та стислі формулювання.

Завершеність: відповіді охоплюють всі аспекти запитання.

Гомогенність: правильні та неправильні варіанти відповіді логічно та граматично подібні.

Вибірковість: питання стосуються суттєвих аспектів вивченого матеріалу.

Завдання передбачають вибір одного правильного варіанта з трьох запропонованих.

Кожне тестове завдання оцінюється в **1 бал**. (**1 бал** – відповідь правильна; **0 балів** – відповідь неправильна).

Загальна максимальна можлива кількість балів за модульну контрольну роботу - 15 балів.

Час на виконання.

На виконання всього контрольного завдання відводиться **30 хвилин.**

Мінімальний поріг.

Для успішного складання модульного контролю здобувач повинен набрати не менше 10 балів (60% від максимальної кількості).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

Бали	Процент виконання	Результат
14-15	-100%	Зараховано
13	83-90%	
12	76-82%	
11	60-75%	
10	60-67%	
0-9	< 60%	Не зараховано

5.4 Індивідуальні завдання та критерії їх оцінювання

До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

5.5 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Екзамен. Відбувається згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ ВНЗ МАУП» <https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf>

Орієнтовний перелік питань для комплексного контролю:

1. Поняття правознавства як навчальної дисципліни та його значення для професійної діяльності у сфері національної безпеки
2. Право як соціальний регулятор: ознаки, функції, місце у системі норм
3. Відмінність права від моралі, традицій та корпоративних правил
4. Держава: ознаки, функції та форми реалізації публічної влади
5. Правова держава: зміст і ключові характеристики
6. Верховенство права: поняття, елементи, практичне значення
7. Принцип законності: зміст, вимоги та наслідки порушення
8. Правова визначеність як складова верховенства права
9. Принцип пропорційності: критерії застосування у правових обмеженнях
10. Права людини як основа справедливого судочинства: загальна характеристика
11. Система джерел права України: поняття та структура
12. Ієрархія нормативно-правових актів: Конституція, закон, підзаконний акт
13. Конституція України як основне джерело права: юридична сила і дія норм
14. Закон: поняття, ознаки, види та порядок набрання чинності
15. Підзаконні нормативні акти: поняття, види, межі регулювання
16. Нормативні колізії: поняття, причини, основні правила подолання
17. Дія нормативних актів у часі, просторі та за колом осіб
18. Міжнародні договори у правовій системі України: місце та юридичне значення
19. Європейські стандарти прав людини та їх вплив на національне право
20. Судова практика як фактор тлумачення і застосування норм права
21. Правовідносини: поняття та основні ознаки
22. Елементи правовідносин: суб'єкти, об'єкти, зміст
23. Правовий статус особи: права, свободи, обов'язки, гарантії
24. Повноваження органів влади: поняття, межі, юридичні наслідки перевищення
25. Юридичні факти: поняття, види, значення для виникнення правовідносин
26. Реалізація права: форми, способи, приклади
27. Правозастосування: поняття, стадії, вимоги до рішення
28. Тлумачення норм права: поняття, види, методи
29. Правопорушення: поняття, ознаки, склад правопорушення
30. Юридична відповідальність: поняття, принципи, функції
31. Види юридичної відповідальності: загальна характеристика
32. Кримінальна відповідальність: підстави, загальні принципи, гарантії прав особи
33. Адміністративна відповідальність: підстави, особливості, процесуальні гарантії

34. Цивільно-правова відповідальність: підстави, відшкодування шкоди, причинний зв'язок
35. Дисциплінарна відповідальність: підстави, процедура, оскарження
36. Процесуальні норми: роль у забезпеченні справедливого судочинства
37. Докази: поняття, функції, значення для судового процесу
38. Види доказів у судовому процесі та їх характеристика
39. Належність і допустимість доказів: зміст критеріїв
40. Управління безпекою особистості, суспільства і держави через баланс інтересів: правовий підхід
41. Достатність доказової бази: поняття та оцінка
42. Оцінка доказів судом: принципи і межі внутрішнього переконання Сторони та учасники судового процесу: права, обов'язки, роль у доказуванні
43. Судове засідання: загальні правила, стадії, процесуальні аспекти
44. Судові рішення: види, вимоги до мотивування, значення для сторін
45. Судовий процес і судовий розгляд справ: відмінності понять та практичний зміст
46. Досудовий розгляд справ: форми, переваги, зв'язок із процесуальною економією
47. Цивільні справи: поняття, типові категорії спорів
48. Цивільне судочинство: стадії та ключові процесуальні документи
49. Позивач і відповідач: процесуальний статус, права та обов'язки
50. Предмет і підстава позову: значення для формування правової позиції
51. Строки у цивільному процесі: значення, наслідки пропуску
52. Забезпечення позову: мета, умови, процесуальні наслідки
53. Виконання судових рішень: поняття, стадії, проблеми практики
54. Відповідальність за невиконання судових рішень: правові наслідки
55. Судова система України: загальна структура та підсудність
56. Конституційний Суд України: роль і значення для правової системи
57. Адміністративне право: предмет, метод, роль у публічному управлінні
58. Адміністративні процедури: поняття, принципи, вимоги до рішень
59. Оскарження рішень органів влади: адміністративний і судовий порядок
60. Адміністративне судочинство: особливості та стандарти доказування
61. Дискреційні повноваження органів влади: межі та судовий контроль
62. Публічний інтерес і приватні права: критерії балансу
63. Обмеження прав і свобод: підстави, межі, гарантії
64. Правові режими надзвичайного і воєнного стану: загальні засади
65. Баланс прав людини і потреб безпеки: принципові підходи
66. Право на доступ до суду: зміст, бар'єри, гарантії реалізації
67. Право на справедливий суд: основні елементи і практичні аспекти
68. Рівність сторін і змагальність у судовому процесі: зміст і значення
69. Право на захист: зміст і процесуальні гарантії
70. Презумпція невинуватості: значення і застосування в процесі
71. Належне документування фактів: значення для доказової бази
72. Юридична мова та точність формулювань у документах: вимоги і помилки
73. Типові логічні помилки в аргументації сторін у суді
74. Маніпуляції доказами та фактами: ризики і процесуальні механізми протидії
75. Врегулювання конфліктів правовими засобами: переговори, медіація, суд

76. Правові та організаційні заходи запобігання конфліктам у сфері національної безпеки
77. Правова культура та професійна етика фахівця: зміст і значення
78. Антикорупційні обмеження і відповідальність: загальні засади
79. Європейська інтеграція і правове регулювання: загальні тенденції впливу на Україну
80. Євроатлантична інтеграція і стандарти сектору безпеки: правовий вимір
81. Правові основи забезпечення національної безпеки: поняття, рівні, види
82. Методи забезпечення національної безпеки: правові межі та процедури
83. Управління безпекою особистості, суспільства і держави через баланс інтересів: правовий підхід
84. Законні інтереси держави і суспільства: зміст і межі реалізації
85. Правові підстави застосування спеціальних заходів у сфері безпеки: загальні принципи
86. Правові ризики кадрових процедур і внутрішніх перевірок: права учасників і доказова база
87. Правові аспекти врегулювання конфліктів інтересів у професійній діяльності
88. Цифровізація правової сфери: вплив на судову систему і процесуальні аспекти
89. Електронний суд: можливості, обмеження, вимоги до документів і доказів
90. Значення правознавства для професійних рішень у сфері національної безпеки та захисту прав людини

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи).	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика курсу:

Курс «Правознавство» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності МАУП та Положення про запобігання та виявлення плагіату в наукових та академічних

текстах у ПрАТ ВНЗ МАУП, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порухеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських (практичних) заняттях, а також виконання завдань для самостійної роботи.

Відпрацювання семінарського заняття може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

В кінці вивчення курсу проводиться модульна контрольна робота 1. Результат модульної контрольної роботи для здобувача, який не з'явився на контрольні заходи, є нульовим. У такому разі, здобувач має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

Не допустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів); списування та плагіат.

Рекомендовані джерела (література):

Основні джерела:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19>
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

7. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

8. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/8073-10>

10. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19>

Додаткові:

1. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків: Право.
2. Конституційне право України : підручник. Київ: Юрінком Інтер.
3. Адміністративне право України : підручник. Київ: Юрінком Інтер.
4. Цивільний процес України : підручник. Київ: Алерта.
5. Кримінальний процес України : підручник. Київ: Алерта.
6. Судова влада і правосуддя в Україні : навчальний посібник. Київ: КНТ.

Інформаційні ресурси:

1. Електронний суд (підсистема ЄСІТС) : офіційний вебресурс. URL: <https://id.court.gov.ua/>

2. Законодавство України (офіційна база) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>